

La persistència de les formes

El Mal pot tenir moltes formes, com en el quadre de John Henry Fuseli, 'The Nightmare' (1781) / ARXIU

Sembla vulgarment acceptat que el cantó obscur dels humans ha estat des de temps immemorials objecte de fascinació. En una àmplia majoria de casos, el dolent de la història és més interessant que el bo, més divertit, fins i tot més atractiu en totes les accepcions i dimensions del terme. A això s'hi sol afegir l'ambigüitat, la possibilitat que en el superpervers hi hagi el bri de bondat que obri noves i inaudites portes argumentals a la peripècia i també, i potser més important, que resulti capaç d'oferir al lector mitjà –o a l'espectador– vies d'empatia més fàcils que si es tracta d'un irredempt i monolític psicòpata o diable.

El tafur Freud ha complicat la qüestió molt més de com l'havien deixat els metafísics medievals i els seus hereus humanistes, fins i tot els nets romàntics, que no canvien substancialment l'estat de la qüestió, tot i que preparen i adoben el terreny de la modernitat. La retòrica germànica aprofundeix en la natura substancial del Mal amb la distinció entre *Übel* –realitat objectiva– i *Böse* –intenció o acció subjectiva, tot i que alhora tenen en canvi la mateixa paraula per *culpa* i *deute*: *schuld*, pel lector procedent de les llegües romàniques un entrebanc que es desfà o s'aclareix quan es tracta del subjecte: no és el mateix el culpable (*shuldig*) que el deutor (*schulden*).

El Mal com a caràcter és un dels elements bàsics de la paleta del narrador –de l'artista en general–, i l'utilitza com a predicat quan es tracta d'històries amb trets fins a un cert punt convencionals. El grau

fascinant –i, depèn de l'habilitat de l'autor, inquietant– arriba quan el Mal esdevé protagonista en si mateix, i es revela com a últim grau de l'ésser, en un sentit qualitatiu, en l'últim grau de la privació. Pertinaxos apostadors a tots els cavalls, els filòsofs vagament hereus d'Heràclit inventen la mística negativa. Sant Bonaventura, avi soterrat del lliure pensament, qui sap si infiltrat dels gnòstics, diu que el Mal és allò que fa l'humà per causa d'ell mateix i no per la de Déu. Una privació determinada des de la contradicció d'un ésser

omniscient del qual emana la prerrogativa de subvertir la seva determinació. Per tant, el Mal és el motor de la modernitat. Algofília filosòfica, o tan sols joc formal amb els termes?

Acabo amb un fragment de *Mrs Dalloway*, de Virginia Woolf: "Com detestava Shakespeare la humanitat: vestir-se, engendrar fills, la sordidesa de la boca i el ventre! El senyal secret que es transmet, camuflat, d'una generació a la següent és l'aversion, l'odi, la desesperació. Passa igual amb Dante. I amb Èsquil." *

P
Per tant, el Mal és el motor de la modernitat. Algofília filosòfica, o tan sols joc formal amb els termes?

ESTIMADA PSICOANALISTA JORDI CERVERA

Ui, ui, ui, Sant Jordi!

Ja m'estic atabalant. Encara falten cinc setmanes per Sant Jordi i ja noto aquell neguit, aquella cosa que em puja per l'espinada i em fa venir tremolors. I enguany la cosa promet. A les ja habituals batalles entre estrelles amb negre literari, autors de fons, gent que signa llibres que no ha fet sense cap vergonya i tota mena de premiats, grans i petits, caldrà sumar-hi algunes derivades de la situació política i social que no faran altra cosa que complicar el panorama. D'una banda s'espera una veritable allau de llibres *del pro-*

cés, escrits per polítics en actiu, expolítics traïdors, tertulians, analistes, passavolants, cronistes, periodistes, amics i parents que explicaran la seva versió, allò que van sentir una nit de sarau o les seves previsions de futur.

I de l'altra el perill que suposa això de tenir el 155 donant voltes com un voltor afamat a la recerca de qualsevol cosa que faci olor de catalanisme independent. Prohibiran els llibres amb estelada? Censuraran els llibres que parlin de referèndum? Ara que el cap del partit té poca feina, s'en-

tretindrà a guixar amb títex la paraula *independència* de tots els llibres? Hi haurà escamots de policies amb porra que passaran per les paradetes vigilant que els autors signin en *la lengua del Imperio*? Reeditaran el guió original de *Raza*? Estic pensant en fer un llibre amb doble portada. Una tota groga, per als independentistes irredempts, i una altra amb la bandera *rojigualda* i l'himne de la Marta Sánchez, destinada als unionistes intrèpids i als empresaris alemanys, que no està la cosa per renunciar a forats de mercat. *